

GIÁ BÁN	
ĐƠN-TRÁI	NGOẠI-QUỐC
Mỗi năm: 1,00	1,50
Mỗi tháng: 1,00	1,50
Mỗi ngày: 1,00	1,50

TIENG-DAN

Hofan - Tuoc - Kiam

LA VOIX DU PEUPLE

11 MÃI 1920

Tai-Hoa-Paris

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

11 MÃI 1920

Tự-do ngôn-luận!
 tự-do ngôn-luận!
 Khi nào tờ báo mà
 không ở dưới thế lực
 kim-tiền thì ngôn-
 luận mới thực là tự-
 do vậy.

TỰ-DO NGÔN-LUẬN

Bài trước đã nói rằng những nhà ngôn luận là những con trò rỗi máy của những « thế lực kim tiền » rút dây. Ở nước ta vẫn đã có như vậy, mà xét đến việc ngôn-luận ở thế-giới thì cái tình hình « nô-lệ » của các nhà ngôn-luận lại thực rõ ràng.

Những nhà đại-tư-bán, họ làm tiền, họ bỏ bạc ra để dựng hoặc mua những tờ báo có thế-lực để « sai khiến dư luận ». Ở Pháp thì tờ *Le Petit Journal* là của nhà chế-tạo máy in Marinoni sáng lập, tờ *Le Petit Parisien* là của nhà tài-chính tư-bán Jean Dupuy sáng lập, báo *Le Matin* thì của nhà dinh-nghiệp Bonnaux-Varilla mua, báo *Le Journal* là của nhà công-nghiệp Letellier mua, báo *Le Radical* là của nhà lãnh-hành Percholet mua. Cái mục-dịch của họ lập hoặc mua những báo ấy để làm gì? không phải để khai thông dư-luận, mà cốt để mê-hoặc dư-luận để tạo thành một cái dư-luận tán thành những việc bóc lột của họ. Những báo của họ ra mỗi lần có hàng ức hàng triệu tờ, bấy nhiêu tờ giấy bay ra thì bấy nhiêu cái tư-tưởng sai lầm huyền-hoặc tràn ra công-chúng. Ta biết rằng ở những nước khai hóa, cái thế-lực dư-luận mạnh đến chừng nào, thì ta lại càng minh cho cái nạn lớn của những tờ báo nô-gây ra. Trong các tờ báo ấy, có nhiều tờ những nhà biên-lập chỉ là những cái tay của bọn tư-bán kẻ sai khiến mà thôi.

Nhà danh-sĩ Anatole France trong quyển sách « *L'île de Pingouin* », nói rằng: « Nước Pháp đã thoát ly được cái quyền-lực của các nhà đế- vương, đã ba lần tuyên bố tự do, thế mà ngày nay lại phải khuất phục ở dưới quyền-mấy cái công-ty tài-chính, bọn ấy họ chiếm lãnh hết cả tài-sản của quốc gia và bỏ tiền mua báo giới để khu-sử dư-luận ».

Khi nào những tờ báo mà không phải của nhà tư-bán đứng kinh-dinh thì họ lại dùng cách « thuê quảng cáo » để sai khiến. Những phụ-trưởng tài-chính của các tờ báo lớn thường cho một vài công-ty tài-chính chuyên thuê. Báo đã dùng quảng cáo cho một công-ty nào thì đối với công-việc của công-ty ấy phải hết sức tán-hành, vì cái giá thuê quảng cáo không phải là ba bốn trăm, mà có đến ức đến triệu. Công-ty quảng cáo Ballou năm trước, trong

mấy tháng trời mà tiền phí-mất sáu triệu quan về quảng-cáo để vận động việc tăng giá gạch xe lửa. Về việc công-ty Panama cách đây mười năm, những nhà báo được tiền đều ngậm miệng cả, trong ấy một mình báo *Le Temps* được đến 1.709.515 quan, để đến nỗi một bọn cá-kẻ rút hết tiền của nhân-dân rồi công-ty Panama phá-sản. Lại mới gần đây, trong việc công-ty *La Gazette du Franc*, đem mấy triệu quan lót cho các nhà báo, một mình tờ *Le Journal* đã được 1 triệu, họ bèn bịt kín miệng bình, nhân-dân phải lừa, đến khi việc bóc-lột phát lộ ra thì hàng vạn hàng ức nhà bị tổn-hại.

Bọn tư-bán họ lại còn bỏ tiền để thuê các nhà báo viết bài mà tán-dương cho họ. Năm 1921, trọng-sư Gallet nói ở Saigon rằng nhà Trung-hoa thực-nghiệp ngân-hàng thuê báo *Le Temps* 400.000 quan để viết 4 bài về tình-hình Đông-dương. Cách ít lúc nhà ngân hàng ấy cũng vỡ.

Mỗi một lần mà các ngân hàng xằng-mở một cuộc công-thải thì báo giới tha-hỗ khu-chuống gõ-mỏ. Như hồi 1905, Chánh-phủ Nga cần tiền để đàn-áp phong-trào cách-mạnh, phải vay của Pháp, Nga đặt riêng một viên đặc-phái để vận động việc mộ-trái, đem ức này triệu nọ để thuê các báo Pháp tán-dương sự-nghiệp của Chánh-phủ Nga, nói rằng tình-hình của Nga rất là phát-dạt mà bọn cách-mạnh không làm gì được, mục-dịch là cốt cho nhân-dân Pháp tin vào Chánh-phủ Nga mà bỏ tiền cho vay.

Tờ báo nào mà đã cho các công-ty tài-chính thuê quảng-cáo, thực là không còn thể nào tự-do được nữa. Việc ngôn-luận trên thế-giới ngày nay, cũng liền hành theo sự-nghiệp tư-bán, mà xu hướng về tình-trạng độc-chiếm (monopole). Hiện nay ngôn-luận mạnh nhất là ở nước Mỹ và nước Anh, hai nước công-nghiệp to nhất trên thế-giới. Ở Hoa-kỳ có tờ-ruyt (trust) ngôn-luận của Hearst hầu chiếm độc-quyền, còn ở Anh thì có tờ-ruyt Daily Mail và tờ-ruyt Daily Mirror. Đầu năm 1928, hai tờ-ruyt ở Anh đã hiệp-nhau lại thành một cái tờ-ruyt chung, tư-bản là 7.500.000 lên Anh (gần 1000 triệu lên Pháp) để xuất-bản những nhật-báo và tuần-báo

trọng yếu ở kinh-dô và các tỉnh, phát-là ở 15 nơi sản-nghiệp trung tâm lớn nhất ở Anh. Họ bắt đầu bán báo giá rất rẻ để đánh-đổ các nhà báo khác đứng một mình, khi những tay-móng vốn không cạnh-tranh lại với họ được nữa thì dư-luận trong nước, và trong thế-giới, họ muốn xoay đi đường nào tùy ý. Ở Hoa-kỳ thì tờ-ruyt Hearst cũng xằng-lỗ chức một cái tờ-ruyt ngôn-luận khác để kiếm tiền lót cả báo giới trong nước.

Hiện nay hai tờ-ruyt Anh và Mỹ đương-tranh đấu nhau kịch-liệt. Những nhà tư-bán kinh-dịch nhau, đó là việc thường. Cái cơ-kinh-dịch nhau của họ bây giờ là việc Méc-xích (Mexique), hai bên đều đứng ra một bảo-hộ cho Méc-xích, mà bên nào cũng muốn tranh-quyền lợi về mình. Họ dùng những báo-cơ-quan của họ để cổ-xúy chiến-tranh « nhân-đạo và chính-nghĩa ». Bọn dân-hèn chỉ nghe « nhân-đạo và chính-nghĩa » biết đâu đến cái « tù-bạc » của bọn kia.

Ngô-Nhân

CƠ-PHÂN CÒN THIẾU

Công-ty ta thành lập, đã kinh-hai kỳ Đại-hội-dồng mà còn có một số ít ngài chưa góp nửa cơ-phần sau, vậy chịu theo điều-quyết-định của Đại-hội-dồng ngày 24 Février 1920, tôi xin cáo-cùng các ngài một lần cuối cùng, xin mau mau gửi bạc thiếu về cho Công-ty, nếu còn chậm trễ nữa, thì Công-ty sẽ giao cho Công-Chưởng (Tòa án) bán đấu giá, có thiệt-hại xin các ngài đứng-trách.

Quần-Lý

HUYNH THỨC KHÁNG công-ty

MỘT NHỊP RẤT TỐT

Ông Trần đình Quán là một nhà-nhiếp ảnh mỹ-thuật ở Vinh, nay có phải người con đi du-lịch để lấy ảnh hưởng cảnh các tỉnh phía Nam Trung-kỳ. Bà con ai muốn được bức ảnh thật đẹp để chơi-lạ ngày, không nên bỏ qua mất cơ-hội.

Qua các ảnh đều có tên ở thành-phố 1 tuấn. T. D. P.

VĂN VẤN

Tình giấc mộng

Trời xem những muốn sáng chẳng? - chưa.
 Đâu đây sao chưa đứng dậy? - chờ!
 Trong cuộc gặm nên cười, khóc? - giận!
 Lấy chi nuôi giận lúc này? - thơ!

Bên tai thoạt động tiếng chuông đồng!
 Đứng dậy liền tay cuốn sách mang!
 Mở cửa trông ra trời sáng tỏ!
 Vàng, thau, đen, trắng rõ ràng không!!!
 Diên-Anh

Mưa mưa

Mưa chi lâu thế, thế ông trời?
 Ông muốn cho người « nóng » ruột chơi!
 Đường đã nhòp nhầy đi đã khó,
 Mây còn đen sập nước còn rơi!
 Bên trời yên nhận bay tan tã,
 Ngồi nội trầu bò đứng là toi.
 Đã biết hết mưa rồi cũng lạnh,
 Nhưng mà trông lạnh lắm ai ơi!

Ái ơi, ai biết ấy mưa gì?
 Trời đất trông ra thấy lối ai.
 Gió cuốn trời bởi cây ú rừ.
 Mây che sấm sập nước làm ly.
 Cá kia được nước đùa nhúng nhúc,
 Chấm nọ không môi hít tỳ ty.
 Thời để bắt rồng mà nhốt lại,
 Không cho lấy nước thử mưa chi? (1)

Tu c ng: 1 đng lý nước làm mưa. Song Giao.

Cổ tự-thuật

Trên trời dưới nước giữa đồng không,
 Mặc sức bơi chơi, mặc sức vung.
 Đã then là trâu thân bó buộc,
 Lại thương đàn kiến kiếp long đong.
 Nghiến răng những giận anh gà trống!

Trợn mắt càng cầm chủ rắn lừng!
 Mạnh gấu trở đời coi chán ngán!
 Bề trâm-luân tài thuở nào xong?...
 Thanh Trung Ng. Tr. II.

HỌC THUYẾT

TU-TƯỜNG TIÊN-HÓA CỦA ĐẮC-VANH

IV. Những học thuyết bỏ khuyêt cho Đắc-vanh

c) Thuyết duy vật sử quan của Cáo Mác (Tiếp theo)

Giải cấp chiến tranh. - Thuyết giải cấp chiến tranh là cái công-biến rất trọng yếu của Cáo-Mác trong sử-học. Cáo-Mác cho giải cấp chiến tranh là cái nguyên động lực làm cho xã-hội tiến hóa. Xã-hội chia ra nhiều giai cấp, cũng như trong sinh vật giới chia ra nhiều đẳng-cấp khác nhau, đó là một điều ai cũng công-nhận. Những giai cấp trong xã-hội lấy cái gì làm tiêu-chuẩn để phân-biệt? Một hạng người có nhiều tính-chất giống nhau là một giai cấp, nhưng những tính-chất ấy rất là phức-tạp, Cáo-Mác lấy những tính-chất kinh-tế làm tiêu-chuẩn, nghĩa là cái phương-pháp sinh-hoạt của mỗi hạng người. Ở xã-hội hiện tại có giải cấp tư-bản và giải cấp lao động. Những người về giải cấp lao động (salaire) làm cái ngành dinh-sinh trọng yếu nhất; còn những

Nhàn đàm

CÂU CHUYỆN BẦU CỬ DÂN BIỂU

Ông Hương B. ở nhà quê là một chrun ủy-viên trong làng (có chrun thay mặt cho làng mà bầu cử nghị-viên) có con học với cô Trọ X. Mới rồi đi thăm con, nhán ngôi nói chuyện với cô Trọ. Cô Trọ hỏi:
 - Ở này bác, bác sẽ đi cử Đại-biểu huyện ta nay mai, vậy đã định cử ai chưa?
 - Nào, tôi có nghĩ chi đâu?
 - Là chưa! Dân biểu Trung-kỳ năm ngoái có năm ông từ chừ, nay đã có nghị-định tòa Khâm-đơn-ler Juin này sẽ cử 5 ông khác thay chrun: Quảng-nam 2, Thừa-thiên 1, Hà-tĩnh 1, và Nghệ-an 1.
 - Ở, tôi tưởng 3 năm đến kỳ bầu cử phiên khác, chừ còn cử thay chrun mấy ông đã từ chừ đó thì cử ai cũng được.
 - Sao vậy bác?
 - Có lại không hiểu sao? Mấy ông đã từ thì những người như các ông, ai lại muốn ra ứng cử? Nếu những người ứng cử mà ai cũng như vậy, cần gì phải lựa-chọn!
 - Bác nói thế, chừ dân-không chọn còn ai chọn cho mình? ở Nam

ngũ và Bắc-kỳ, khuyêt, một chrun nghị-viên thì tranh nhau cử đồng-rầm lên, sao Trung-kỳ bầu cử đến năm người mà không nghe ai cử-cựa gì cả! Không phải dân-minh-lãnh-đạm làm sao?
 - Tôi có chrun đi bầu cử từ hồi Tư-phùng cho đến Dân-tiền đã mấy khóa nay, thì khóa cử mới rồi, có hơi xuýt từ ý dân một ít, mà cũng không làm được việc gì để dân-chút-nào, nên nay tôi xem Dân-biểu-với-quan-trưởng, không biết lấy cái gì làm phân-biệt. Hoàng, chỉ Nam-kỳ và Bắc-kỳ vì tranh nhau nên người ta nhân-dô mà so-sánh-kể hơn người thua để lựa-chọn, còn Trung-kỳ ta kỳ này có thấy ai tranh-đấu?
 - Bác đừng làm thế. Trung-kỳ ta họ tranh ngậm ngậm ít ai biết. Tôi nghe ngày trước có « ông Cử đác, ông Tà đác », (nghĩa là không nghe học mà thọt-nhiên đầu lên như đác sần...) biết đầu ngày nay, lại không có ông « nghị-viên đác »!
 - Vâng, có cái phải, đợi đến ngày đó xem. Hay chuyện

người lấy tư-bản (đất đai, nhà cửa, công-sương, nguyên-liệu, tiền-bạc) làm cái nguồn gốc sinh-hoạt là giải cấp tư-bản.
 Những giai cấp ấy không có thể thuận-nhất được, cũng như các đẳng-cấp về sinh-vật-học, còn có thể chia ra các hạng khác-nhau; trong giải cấp lao động còn có thể phân-biệt kể lao động thủ-công, kể lao động trí-thức, kể lao động chuyêp-nghê, kể lao động phổ-thông v. v. Nhưng những thứ ấy đều có cái tinh-chất chung về cái ngành dinh-sinh, giải cấp lao động thì chỉ có sức-lao động, còn giải cấp tư-bản thì có thủ-đoạn sinh-sản (moyens de production).

Cáo-Mác cho rằng trong khoảng các giai cấp ấy có những mối-xung-đột không thể điều-hòa được, làm sao cũng gây thành giải cấp chiến-tranh. Những mối-xung-đột ấy thường biểu-hiện về phương-diện kinh-tế. Bọn lao động có sức-lao động đem bán thì muốn bán được giá-rất cao, nghĩa là họ yện-cầu được tiền công-rất cao; còn bọn tư-bản mua sức-lao động thì muốn mua giá-rất hạ, nghĩa là họ yện-cầu được tiền công-rất hạ. Nhưng cái hiện-tượng này khác-hẳn với cái hiện-tượng mua-bán thường, vì-rằng nếu người lao động mà không bằng-lòng bán-khí-lực của mình thì chỉ có một cách là ngồi mà chờ-chết-đói. Vậy thì người có tư-bản, có cái thế-lực có thể hãm-những-kẻ-lao động vào vèng-đối-khó-được.

Sự-xung-đột ấy xui-cho giải cấp-lao động phải đi-chức công-đoan; nhưng công-đoan cũng chưa phải là biểu-hiện của giải cấp chiến-tranh. Khi nào mà giải cấp-lao động biểu-hiện sự-thống-khê-đầu-họ, không phải là một việc-nhất-thời mà là cái kết-quả tất-nhiên của chế-độ tư-bản, chế-độ ấy có thể phá-bỏ đi mà đem một cái chế-độ kinh-tế mới thay-vào, khi-ly mới thay-ly có giải cấp chiến-tranh. Nói-khác-ra thì khi-nào giải cấp-lao động đi-bắt-đầu tư-tưởng theo-xã-hội-chủ-nghĩa, đã-vượt-qua-cái-phạm-vi-phần-đầu-trong-bộ-phần-ở-biên-thời-mà-biểu-đến-cái-trách-nhiệm-phần-đầu-loãn-thể-ở-trong

lại, để có sức-cải-tạo-cho-xã-hội, khi-ly thì mới thực-có giải cấp chiến-tranh. Nhưng giải cấp-lao động lại phải hiểu-rằng cái-trách-nhiệm-cải-tạo-xã-hội-chính là-trách-nhiệm của giải cấp-lao động, mà họ có đủ-cái-sức để thực-hiện-cuộc-giải-phóng-ly. Đang-buổi-đầu-thì giải cấp-lao động còn-mơ-màng-rằng có thể dùng-thủ-đoạn-cải-lượng-mà đạt-mục-dịch-được. Các-Mác gọi-thời-kỳ-ly là-thời-kỳ không-tưởng (periode utopique). Nhưng đồng-thời các nhà-xã-hội-chủ-nghĩa-xuất-hiện, bày-tỏ-rằng-xã-hội-chủ-nghĩa không-những là công-chính và hợp-ly, mà chính-chế-độ-tư-bản đã-dự-bị-cho-cái-chế-độ-kinh-tế-mới-rồi, vậy-then giải cấp-lao động mà nỗ-lực là-rất-hợp-với-tiến-hóa của-xã-hội. Từ-đó thì giải cấp chiến-tranh thực-tế. Những sự-xung-đột-lợi-việt của-thực-thuyền-với-chủ-thuê-ngày-trước về-những vấn-đề-tiền-công và giờ-làm-bây-giờ đổi-thành-cái-mối-xung-đột của hai-giai cấp, cái vấn-đề-phải-giải-quyết-rõ-ràng là: nên-dạy-trí-hay-là-nên-cải-tạo-cái-chế-độ-kinh-tế hiện-thời? Giải cấp-tư-bản thì có-sức-để-duy-trì-chế-độ-tài-sản-cũ, giải cấp-lao động thì hết-sức-phấn-đấu để-dựng-lên cái-chế-độ theo-xã-hội-chủ-nghĩa.

Theo-Cáo-Mác thì cái-lợi-khí-cải-tạo-xã-hội và cái-nguyên-dộng-lực-tiến-hóa của-xã-hội là giải cấp chiến-tranh. Xét-lịch-sử-từ-xưa-đến-nay đều-như-thế-cả. Trong-thời-Cổ-đại, giải cấp-nô-lệ-tranh-đấu với giải cấp-quí-tộc (patriciens), thời-trung-đại thì giải cấp-nông-nô-tranh-đấu với giải cấp-quí-tộc, giải cấp-thợ-bạn (compagnons) tranh-đấu với giải cấp-thợ-chủ (maîtres), ở-thời-liên-đại thì giải cấp-nông-dân-tranh-đấu với giải cấp-dịa-chủ, giải cấp-lao động-tranh-đấu với giải cấp-tư-bản. Lịch-sử-loãn-người-từ-xưa-đến-nay chỉ là cái-lịch-sử-giải cấp chiến-tranh, cứ-giải cấp này suy-vĩ-then-lại-đến-giải cấp khác-nổi-lên-mà-thế. Mỗi-một-lần hai-giai cấp-đấu-thay-địa-vị-cho-nhau là một-bước (xem qua-trung-ba-cột-thứ-nhì)

CREDIT FONCIER DE L'INDOCHINE

(ĐÔNG-PHÁP-ĐIÀ-ĐỐC-NGÂN-HIANG)

Cho vay

Cầm nhà đất
Cầm đồn điền
Làm nhà
Tậu nhà tậu đồn điền

Giá xếp hàng nhất gốc uất lĩ, như góp bộ giá từng năm, từ MỘT đến NĂM uất

Lãi rất nhẹ - Cách trả dễ dàng.
Bản hội có nhận về các kiểu nhà giá rất rẻ

XIN HỒI THẺ LỆ TẠI:

HANOI - Hội Sở Bản Hội 89 Phố Francis Garnier
TOURANE - Maître PHAN-CAO-ĐOÀN,
Lục-Sự kiêm Quản-Lý Văn Khố tại Tòa Án

đăng tiểu-học bảo-hộ (Collège du Protectorat) ra trường Trung-học bảo-hộ (Lyceé du Protectorat).

Các học-sinh trường Trung-học vẫn tuyền ở các trường Tiểu-học Primaires trong khu này. Lại cho học sinh các xứ Ai-lao và Trung-kỳ được vào học mỗi bao giờ hai xứ ấy lập được trường Trung học mới thôi. Nhưng số học trò hai xứ ấy giới ra không được dùng quá 4 phần trăm toàn số học trò mỗi năm tuyền vào.

Học trò quân ở Quảng châu Vân và Vân nam hoặc ở vào các tỉnh xứ Trung hoa muốn vào học ban tiểu học hay ban Cao đẳng tiểu học, phải có nghị-định riêng của quan Thống sứ Bắc kỳ. Quan Thống sứ Bắc kỳ mỗi năm lại định số học trò tuyền vào hai ban và cách thức thể lệ thì thế nào.

Việc quản trị trường Trung học bảo hộ vẫn như việc quản trị các trường Cao đẳng tiểu học Pháp Việt. Việc đốc học trường Trung học bảo hộ, từ nay gọi là « Proviseur » và chức tổng giám-thị là « Censeur » cũng như các trường Trung học. Nhưng các viên chức trường Trung học bảo hộ về đường phụ cấp, hoặc chức vụ thì vẫn theo các viên chức các trường Cao đẳng tiểu học Pháp Việt.

H. T. N. B

HỘI VẠN-QUỐC TIẾT-KIỆM

Chi cuộc ở Phố Borgnis Desbordes Hanoi, kính lời báo cáo cho các chức có nhân Phủn Tiết Kiệm của Hội tiết kiệm kỷ số thứ 19 xđ tại tổng cuộc ở Saigon ngày 29 tháng Avril 1929 mới rồi, cái serie số 1420 của ông Roger Baverese ở Pháp-phong (Wahdjing Quinhon) Trung-kỳ được trúng.

Số học trúng một ngàn đồng đã cấp phát, liền rồi.
Kỷ số gần tới đây thì định ngày 28 Mai 1929

Chú ý! Chú ý!

Ái là chủ tiệm bán thuốc bắc CHÍN và SÔNG nên tìm đến tiệm QUÂN-THANG ở đường CANTON. NAIS N° 78-80 FAIFO là một nhà buôn bán thuốc bắc, tạp hóa, cuộc chủ-tri danh từ xưa chỉ nay trải độ 30 năm dư trên đường kinh-tế, ai ai đều nghe tiếng; bán ai bán là là cả phải chăng, ai ai mua muốn hỏi giá cả gì, xin lòng trả lời ngay.

Xin kính mời quý khách chiếu cố.
Chủ nhân kính cáo
QUÂN-THANG

TU TƯỞNG TIẾN HÓA CỦA ĐẶC VẠN H

(Tiếp theo trang trước cột sau)

tiến hóa của xã hội. Hiện nay giai cấp chiến tranh đã đến thời kỳ cuối cùng, giai cấp lao động (vô sản), là cái giai cấp cuối cùng của xã hội. Cái lịch sử tranh đấu của loài người sẽ liệu kết mà mở ra cái lịch sử mới là cái lịch sử đại đồng. Nhưng sự sinh sản đã phát triển đến cực điểm trong cái lịch sử tranh đấu ấy, người ta sẽ thoát ly hết mọi dằn vặt buộc vật chất mà tung dưng trong cái cảnh giới tinh thần.

Học thuyết duy vật sự quan của Các-Mác bày tỏ cái nguyên nhân tiến hóa của xã hội một cách rõ ràng xác thực, thực có thể khuyết cho tất cả các học thuyết đã kể trên. Đặc-vấn thì theo sinh vật học mà thuyết minh xã hội, Co-rô-bô-kinh cũng theo sinh vật học mà xác định cái nguyên tắc thành lập của xã hội. Các-Mác thì lấy kinh tế, tức là những điều kiện sinh hoạt của người ta, làm cơ sở để phát biểu cái nguyên nhân tiến hóa của xã hội.

Học thuyết của Các-Mác đã cách mạnh mẽ cái nền kinh tế gia đình và xã hội học đương đại, đã chỉ trích và bác-kích hết cả những cái khuyết bầm bấn của xã hội và đã kích từ nơi căn bản. Nhưng cái giá trị của học thuyết Các-Mác không những chỉ ở lý luận mà thôi, về thực tế lại cấp cho giai cấp lao động một cái dướng khí rất mạnh. Mọi lao động lâu nay vẫn có một cái mộng tưởng và hy vọng giải thoát, nhưng đó chỉ là mộng tưởng và hy vọng suông. Từ khi học thuyết Các-Mác ra đời, giai cấp lao động hiểu rằng giai cấp và một sự thực trên lịch sử, không thể tránh được, họ tự tin rằng cái thắng lợi tương lai làm sao cũng về tay họ. Hiện nay cái nhân sinh quan và mọi việc hành động của giai cấp lao động đều bị chủ nghĩa Các-Mác chi phối cả.

Ngô-phân

KHOA-HỌC TẠP-TRỞ ANH-SÁNG

Trong vũ-trụ, ánh-sáng cũng như nước, như khí, đầu đầu cũng có nó, ai ai cũng phải cần đến nó. Nhưng nếu ta hỏi « ánh-sáng là gì » thì lời đáp chắc chắn trong nước ta có nhiều người không trả lời được.

Vậy, ánh-sáng là gì? Muốn trả lời phải nói giải.
Trong vũ-trụ, có chất nóng như mặt trời, có chất lạnh như trái đất. Trong vũ-trụ lại còn có một chất gọi là é-te (ether). É-te nói đây

không phải như é-te động đã cho người chết ngạt ngạt dần. É-te nói đây là một chất lỏng, mắt ta không thấy được; trong vũ-trụ, nơi nào không có vật gì ở thời có nó; nó bao bọc hết cả vũ-trụ, hết cả các ngôi sao ở giữa không trung. Nói thế chắc có người tưởng é-te cũng giống như khí trời (air). É-te không phải là khí trời. Khí-trời chỉ một mảnh trái đất ta có thôi (ở lẽ đời ba ngôi sao khác cũng có, nhưng chưa chắc); khí-trời chỉ có một lớp chừng 60 cây số ở xung-quanh mặt đất; ngoài lớp 60 cây số ở thời là é-te.

Trên kia có nói é-te mặt trời là một chất nóng. Sự nóng của mặt trời gặp é-te thời làm cho những cái hạt (particules) của é-te phải rung động (vibrations). Hạt này chuyển sự rung động của mình sang hạt kia, thành ra trong không trung có một sự chuyển động (mouvement). Sự chuyển động ấy đi đến trái đất ta (là chất lạnh) làm ra « ánh-sáng » mặt trời.

Sự chuyển động ấy (nghĩa là ánh-sáng mặt trời) đi mau lắm, một giây đồng hồ đi được 300.000 cây số.

Ta thấy ánh-sáng mặt trời chỉ có một màu « trắng ». Nhưng thực ra thì ánh-sáng ấy có cả bảy màu (bảy màu cầu vồng; tím, nâu, biếc, xanh, vàng, màu da-cam, đỏ). Mỗi một màu của ánh-sáng chuyển động theo một số rung động (nombre de vibrations) riêng, số ấy nhiều hay ít tùy màu, thì độ như màu tím có đến 755 ngàn triệu cái rung động trong một giây (nhiều nhất), màu đỏ thời chỉ có 400 ngàn triệu (ít nhất).

Cao hơn hết là màu tím, thấp hơn hết là màu đỏ. Màu tím và các màu ở gần màu tím là phần có tư cách « hóa chất » của ánh-sáng; màu đỏ và các màu ở gần màu đỏ là phần « nóng » của ánh-sáng. Đứng lưng chừng ở giữa là phần « sáng » của ánh-sáng. Nói tóm ánh-sáng có ba phần: phần « hóa chất », phần « sáng » và phần « nóng ».

Đối với vạn vật trong vũ-trụ, mỗi một phần ấy có một cái ảnh-hưởng riêng. Xem như: Đối với vi-trùng, phần « hóa chất » là một vật « sát trùng », còn hai phần kia thì không. Loài sâu ở trong đất chỉ tìm phần « nóng » để phơi thân-thể thôi; số nhiều thú-vật hoạt động được là nhờ phần « sáng » (héliotropisme). Đó là bản riêng từng phần một. Bản chung thời ta có thể nói tắt rằng: ánh-sáng cũng như khí và nước, nghĩa là một vật tối cần cho sự sống của vạn vật.

Nói về người, ánh-sáng có đều hai cơ thể lợi. Ánh-sáng có thể sinh những bệnh chấy đã (coup de soleil), ngứa nắng (insolation) v. v. thì là hại. Nhưng ánh-sáng cũng có thể đáng để trị bệnh. Từ ba mươi năm nay, trong Y-khoa Thái-tây hay dùng ánh-sáng (héliothérapie) để trị các bệnh ở mặt da, bệnh lao, bệnh gan, v. v. hay chỉ dùng màu đỏ của ánh-sáng để trị bệnh len-trái, len sườn, v. v. Nói tóm thời ánh-sáng là một vật rất quý trong sự sống của loài người, bởi thế nên Tây-phương có câu « nơi nào mặt trời đã vào thời hãy thuốc khỏi phải vào ».

Liát-lung

ĐỘC GIẢ LUẬN ĐÀN

TÂN-BỘ PHẢI THẺ NÀO ?

Sự tân bộ là luật chung mà cả thế giới phải noi theo: ai muốn giàu cũng không được.

Khí bắt đầu sơ khai thiên địa, trái đất chỉ là một cục lửa ở mặt trời, quay mạnh mà văng ra, vì nhờ sức tương hấp của các vì tinh tú mà trái đất không rơi không bồng, vẫn lơ lửng trong bầu trời. Lâu dần lửa tắt, đất nguội, thực vật và động vật mới lên tiếp nhau mà sinh ra. Trước đời sinh các loài thú, mỗi sau mỗi có người. Thoạt tiên, ăn lông ở lỗ, chẳng khác gì loài vật. Thân thể trần truồng, mình mẩy lông lá. Lạnh, lấy lá cây, da thú che thân; đói, bắt vật xé ăn no lòng. Sau dần dần nhờ có trí khôn, nghĩ ra nhà cửa, quần áo, kiếm khí giới để chống cự với mãnh thú, tu quần nhau thành nhà thành họ, rồi thành nước, thành dân, đặt ra lệ luật cai quản với nhau; thế là đã qua thời kỳ dã man, thời kỳ kỳ bán khai; lần dần trí khôn mở mang, sáng tạo đồ dùng tiện lợi, phát minh cơ khí tinh xảo, trải biết mấy ngàn năm mới được vào minh như ngày nay.

Nhưng sự tân bộ ấy không nhất định, vì cái gì trên vũ trụ cũng đều theo lẽ tuần hoàn mà thường qua bốn kỳ: « sinh thịnh suy diệt ». Như văn minh Ai-côp, Hy-lạp, La-mã, xưa thì đẹp bao nhiêu, mà nay không còn gì. Song một nền văn minh không khi nào bị tiêu diệt hẳn mà còn cái hồn lại, hồn đó tức là các tài liệu nó giúp cho văn minh sau thêm phát đạt.

Vì vậy mà trải qua lớp nọ sang lớp kia, nhân loại cứ tuần tự mà noi theo lẫn họ, khi mau khi chậm, song không khi nào bị đứt đoạn. Nhưng văn minh tân bộ đều phải chịu ảnh hưởng về trước rất nhiều. Chẳng ta nhờ được gia đình giáo dục, hoàn cảnh giáo dục, mà biết các nguyên lý lần lần hơn ngày xưa, các điều giáo dục ấy để do ở các sự kinh nghiệm của id tiên truyền lại. Mọi người muốn đi, thì thế nào cũng phải đứng vững một chỗ đã rồi mới dám nhấc bóng chày kia bước lên; mọi dân tộc cũng vậy, muốn tân bộ, thì một mặt phải theo cái tập quán cũ hay, một mặt phải nghiên cứu các tư tưởng mới.

Như vậy sự tân bộ phải đủ cả hai mặt: tinh thần và vật chất. Hai bên phải một thể với nhau, song song theo nhau mà đồng hóa. Ấy cũng vì hai bên thường không được thăng bằng mở mang mà sự tân bộ (bường bị) chậm trễ và dở dang. Một bên mạnh quá thì một

THẺ-KỶ THONET

Văn-minh vật-chất giúp sức cho văn-minh tinh-thần

Nếu muốn trong nhà được LỊCH-SỰ một cách PHONG-NHÀ (theo lối KIM-THỜI), thì phải có một bộ SALON bằng THONET theo kiểu ghế « Ngự » chất chắn đẹp đẽ, không phải làm theo kiểu ghế THẢO-RỒI LẬP như ghế Bắc-chờ vào.

Một bộ gồm có: 1 cái bàn, 4 ghế ngự, một ghế dài (canapé). Nếu dùng thêm một chân đèn (salette), 1 ghế nằm đọc sách (không theo kiểu xích-dà) 6 ghế con để phòng ăn, toàn bộ Thonet cả, trên treo một lồng đèn bằng Thonet lồng kính vẽ đủ mùi vừa được sáng và mát mắt thật là PHONG-NHÀ đến bực!

Ái không tin, xin mời đến xưởng thợ hiệu QUANG-VINH-HƯNG tại ĐÀ-NẰNG (Tourane) ngó tư cây thông. Đỡ lối giá rẻ ai ưng kiểu gì hiệu ấy làm cũng được cả.

hơn yếu kém, vật chất mở mang quá thì tinh thần bị đình trệ, đó là lẽ thường của tạo hóa. Xem như văn minh Á đông xưa và văn minh Âu Mỹ ngày nay. Một đảng chủ trương về tinh thần, lâu dần sinh hèn yếu, một đảng chuyên về vật chất, cái ý tưởng cao thượng bị được mờ mang.

Tuy thế giới ngày nay văn minh thật, song quá thiên về vật chất, chuyên trọng về khoa học, phát minh biết bao là cơ khí tinh xảo, các điều phát minh ấy vẫn lợi thiệt, song chưa chắc đã là không hại. Sự hại đó chỉ là nhân loại chưa hiểu và theo được các tư tưởng cao thượng vô tư, chia rẽ nhau mà ra sức tranh hùng, cố công giành giật, lợi dụng khoa học, chế ra các khí giới ghê gớm như súng đạn, thủy lôi, phi cơ, hơi ngạt, để tranh nhau tư lợi, độc quyền. Gặp lúc chiến tranh thì hết sức phát minh các khí giới hiểm độc để tàn sát nhau, trong khi hòa bình thì ganh nhau ngổn ra cái máy móc để giữ lợi quyền, cũng vì máy móc ra nhiều, mà nhân công sút kém, biết bao nhiêu là người bị thất nghiệp, khổ cực túng bần, bất nhào là cho hết.

Nhưng nếu chỉ biết chú trọng về đảng tinh thần, mà bỏ các khoa học không chịu nghiên cứu thì dân một ngày một hèn yếu, trệ nãi; mà thời buổi bây giờ là thời buổi cạnh tranh, mạnh được yếu thua, chỉ mấy lúc sẽ bị tiêu diệt. Xem ngay như nước Trung hoa trước khi cách mệnh, nước thật rộng, dân thật đông, thế mà chỉ là một miếng thịt béo cho liệt cường nhằn răng dơ vuốt cắn xé, nhục nhã biết bao?

Như vậy, muốn được văn minh tân bộ cho hoàn toàn thì phải thế nào? Tất phải làm sao cho vật chất và tinh thần đều song song nhau mà mở mang; ngoài nữa thì ra thân tương ái thì không còn có ý lợi dụng cơ khí hóa học áp chế kẻ yếu, dọa nạt người ngu nữa.

công nghiên cứu các khoa học, phát minh các cơ khí cho tinh xảo, để chống cự khu trục kẻ mạnh xâm đoạt để nên mình; trong thì hết lòng tu luyện tinh thần cho cao thượng; hồ đều đó, theo lẽ bay, trau dồi đức tính, khi đã biết tương

Nhân loại mà không biết cái quá, thì dù có trăm tờ hiệp ước Kellog, trăm chiến tranh vẫn cứ dưng oai thị hung, nhứt loại chia xé, chả bao lâu sẽ bị lệ tuần hoàn mà trở lại thời kỳ dã man, cũng như Ai-côp, Hy-lạp, La-mã xưa.

Vậy, ai là người có nhân đạo, hãy nên tinh thần nhân gian mau biết hồi tỉnh, ra công trau dồi đức tính, liệng bỏ ác liệt, cố nâng đức nên, nền văn minh rực rỡ cao thượng, sao cho đạt được mục đích « đại đồng », thì sau này thế giới mới có thể Hòa Bình được.

Phạm-uyên-Chai

VIỆC THẺ GIỚI

Á-ĐÔNG

TRUNG-HOÀ

Sự hoạt động của phái tả
Gần đây chính khách của Tàu phần nhiều lìa nấp trong đám thanh niên, mỗi khi vận động gì, thì đều lợi dụng học sinh thanh niên phái tả, như là học sinh trường Trung-sơ ở Quảng đông, đối với các cuộc vận động lại càng háo hức.

Trường đó, học sinh chia ra nhiều phe, nhưng lớn nhất thì có học sinh phái hữu. Trong mấy năm nay, phái tả nổi dậy, quần chúng ở hội học sinh cũng chuyển vào tay bọn học sinh phái hữu, thành quả của học sinh phái hữu cũng lấy một hồi, còn học sinh phái tả thì vẫn nấp hình ẩn tàng, không dám ra mặt. Tuy khi Tưởng giới-Thạch đánh được vô-hàn các tướng Quảng đông cũng chủ trương hóa binh, đối với quân Quảng tây phải ra khỏi tỉnh, thì chính cực lại thay đổi khác trước. Vì cái ảnh hưởng đó mà học sinh phái tả ở trường đại học Trung sơ, lại nổi lên hoạt động. Lòng này trong lớp

Thầy thế ai chàng vui lòng

★ Hiệu bán Thuốc nam
★ Thuốc bắc của người Việt.
★ nam

VINH HƯNG TƯỜNG
VINH - HATINH - HUÉ - TOURANE

Người Việt - nam
muốn cho công cuộc
của người Việt - nam được
thành đạt, chẳng lẽ không vì
lòng sốt sắng giúp đỡ lẫn nhau
Thì thị xin các ngài mua giúp cho
cố gắng giúp cho. Cảm tạ vô cùng!

MỚI MÒ !!! MỚI MÒ !!!

Tại Tourane có hiệu sơn mới mở bán:
Sơn tây, giầu, vernis, thuốc quét nước với màu và các đồ phụ tùng về hàng sơn.
Đón buôn và bán lẻ, giá rất hạ!!
Chủ nhân
NGUYỄN-MẠCH
Đường Đôn-Vi - TOURANE

ĐẠI QUANG ĐƯỢC PHÒNG

N° 46 Boulevard Tổng-Đốc-Phương, Téléphone 19 CHOLON, - Chi-Điểm Phố Hàng Đường 47 HANOI.

Thượng-Hải huyết trung bìu hiệu con Bướm.

Thuốc này đã có thầy thuốc thí-nghiệm rồi báo không có sự độc địa chỉ trong thuốc cả. Người ốm yếu da mặt như giấy thì biết cái phần huyết đã hư rồi phải uống huyết trung bìu này nó bổ khí huyết và mạnh mẽ trong mình không biết bao nhiêu mà kể, vậy xin quý ông quý bà nên mua mà dùng, còn một chứng rất hay như ham dâm-dục thái quá thì tạng thận đã kém say thì phần người lạnh uống thuốc huyết trung bìu chừng một tuần lễ thì biết công lực thuốc hay dường nào. Còn những người vô sự không tới uống thuốc này đôi ve sau sanh sữa nhiều lại mát. Thượng khi con nít mới sữa tại khí huyết chưa đủ thành bệnh Cam-tích thường cho nó uống càng lợi, những người đàn bà đường kinh không thông hoặc trời hoặc sự uống thuốc có sức mạnh sau đường kinh thông thàng, những người học sanh phải bị lo lắng quá độ thì tâm huyết hóa kèm sắc mặt như giấy, uống thuốc này sanh máu tươi tốt, những người già cả khí huyết suy kém tinh thần yếu đuối, hay uống thuốc này thì tự nhiên tóc xanh và đen lại có sức mạnh.

CÁCH DÙNG: Người lớn mỗi ngày uống 3 lần trước khi ăn cơm nửa giờ hoặc ăn rồi, mỗi lần một muỗng ăn súp, vậy khuấy nước ấm ấm mà uống.
Mỗi ve lớn giá là 2500, mỗi ve nhỏ 1500, - ĐẠI-LÝ: Bắc-kỳ, Trung-kỳ, Nam-kỳ đều có bán.

